

NORGES INDSKRIFTER

MED DE ÆLDRE RUNER.

UDGIVNE

FOR

DET NORSKE HISTORISKE KILDESKRIFTFOND

VED

SOPHUS BUGGE.

I.

CHRISTIANIA.

A. W. BRØGGERS BOGTRYKKERI.

1891—1903.

35. Nedre Hov.

Literatur. Utrykt. Tegning af Indskifterne paa begge Sider af Kamstykket af O. Rygh (I Runearkivet i Christiania).

Trykt. O. Rygh i Aarsberetning fra Foren. til norske Fortidsmind. Bevaring for 1868 S. 110—112 (særlig S. 111 f.). — N. Nicolaysen i „Aarsberetning“ for 1868 S. 135—137. — I. Undset i Aarbøger f. nord. Oldk. 1880 S. 100 f., 122.

Grundlag for Behandlingen. Undersøgelse af Originalen tilligemed Benyttelse af O. Ryghs (under Literatur nævnte) Tegning.

Tegninger. Autotypier efter Photographier, tagne af Photograph Væring.

Sommeren 1868 undersøgte Antikvar Nicolaysen paa Gaarden Nedre Hov (Matr. Gaards-Nr. 262) i Grans Sogn og Præstegjæld paa Hadeland en Del Gravhauger, som skrive sig dels fra den ældre og dels fra den yngre Jernalder. I en af disse Hauger fandtes det Brudstykke af en Kam af Ben, hvis Indskrift i det følgende skal behandles.

1) Næstsidste Rune i Müncheberg-Indskriften er, ligesom en lignende Runeform i flere andre Indskrifter, af von Grienberger bleven læst som j; se Arkiv f. n. F. XIV S. 115—118 og Zeitschr. f. deutsche Philologie XXXII S. 289 f. Vi tro med Wimmer, at palæografiske Grunde tale mod denne Læsning. Vi tør heller ikke paa Stabu-Spydet læse **raunija* eller forstaa dette som „prøv (Spydet)!“ (*raunī-j-ā*, Imperativ af et til oldn. *rœyna* svarende Verbum med en enklitisk tilføjet Interjection *ā*, som i middelhøitysk *hær-â* og lign.). Til det, som i Norg. Indskr. og hos Wimmer paa de anførte Steder er bemærket om Runerne *ŋ* og *j*, kan føies følgende: Paa Vimose-Høvelen er Læsningen *ŋ* (ikke *j*) sikret derved, at Runetegnet her staar umiddelbart foran et Skilletegn, hvorefter *w* følger. Paa Opedal-Stenen er Læsningen *ŋ* (ikke *j*) i *birŋŋu* sikret derved, at Runen *g* følger derpaa. Paa Aarstad-Stenen er tredje Linje (S. 234) læst *ŋwinar*. Her kan Runen foran *w* ikke læses *j*, fordi en Lydforbindelse *jw* vilde være utilstedelig. Om den gotlandske Martebo-Indskrift, hvori begge Runer (*j* og *ŋ*) sandsynlig findes, skal her ikke tales.

Om disse Gravhaugers Beliggenhed skriver Nicolaysen (Aarsber. 1868 S. 135 ff.): „Paa Nedre Hov er der nogle hundrede alen nordenfor husene og ved nordøstre side af vejen (den gamle postvej) en forhøjning, som kaldes Trettenlykken, fordi der, som det heder, engang skal have ligget 13 gravhauger; i 1868 var der kun 6 tilbage, alle runde og paa en nær urorte; ved den udgravning, som jeg lod foretage, viste det sig, at de var uden gravkammer.“ „Paa fladen nogle hundrede alen i nordvest for husene ved sydvestre side af vejen og omtrent ligeoverfor den ovennævnte Trettenlykken laa 7 runde hauger, der samtidig blev udgravne og heller ikke fremviste spor af gravkammer.“

I en af de sidstnævnte Hauger (Nr. 7 hos Nicolaysen) var det, at det med Runeindskrift forsynede Brudstykke af en Kam blev fundet. Denne Haug, som laa c. 4 Alen sydvest for den gamle Postvei, var c. 3 Alen høi, 26 Alen i Tværmaal og bestod mest af Sten, hvoraf de største laa i Bundens Midte; imellem og under disse blev truffet Benstykker, samt følgende Oldsager, som indlemmedes i Universitetets Samling af nordiske Oldsager (Nr. 4450—60):

1. Brudstykker af to stærkt bugede Lerurner, nærmest af Form som Norske Oldsager Nr. 361. Tildels stærkt skadede af Ild.
2. En halvmaaneformet Kam af Jærn, afbildet Aarbøger 1880 S. 105 Fig. 24 og NO. 160.
3. Et Knivblad af Jærn med stærkt bøiet Ryg, afb. Aarb. 1880 S. 101 Fig. 16 og NO. 146.
4. En Nøgle af Jærn, afb. Aarb. 1880 S. 101 Fig. 18 og NO. 161.
5. En Nøgle af Jærn (lig NO. 162).
6. To Naale (Haarnaale?) af Jærn, af hvilke den ene er afbildet NO. 274; den anden er meget lig denne.
7. En Mængde Stykker flade Beslag af Jærn, der ser ud til at have tilhørt et Skrin.
8. Et Redskab af Jærn, bestaaende af et smalt, fladt, nedentil tilspidset Jærnstykke, oventil forsynet med en bevægelig Ring og med en Springfjær.
9. Et Redskab af Jærn af enestaaende Form, dannet ved Ombøining af en tynd Jærnplade.
10. En liden, i begge Ender afbrudt rund Stav af Ben, prydet med Linjezirater (lig NO. 277).
11. Et lidet Brudstykke af Haandtaget af en halvmaaneformet Kam af Ben, med Zirater af Streger, Halvcirkler og Punkter (Nr. 4459). Rester af en Runeindskrift opdagedes i 1897.

De opregnede Oldsager tyde paa, at Graven har været en Kvindegrav.

De 6 Gravhauger fra den ældre Jærnalder, som Nicolaysen i 1868 udgravede paa Gaarden Hov, gjør ved sit ensartede Gravudstyr Indtryk af at være væsentlig samtidige. De vise sig alle tydelig at være Brandgrave og maa paa Grund af Oldsagerne henføres til den første Del af den Periode inden den ældre Jærnalder, som almindelig benævnes Mosefundstiden eller Folkevandrings-tiden. Denne Periode sætter O. Rygh til c. 300—500 e. Chr. (3dje—5te Aarh. Sophus Müller; c. 200—400 Montelius).

Selve det med Runeskrift forsynede Kamstykke viser ved sin Form, at det ikke kan tilhøre en senere Tid end Mosefundstiden. Efter O. Rygh (Norske Oldsager II, S. 6¹ under Nr. 146) har nemlig Kammen oprindelig været halvmaaneformet og havt væsentlig samme Form som NO. 159. De halvmaaneformede Kamme tilhøre Mosefundstiden og den forudgaaende Periode, den romerske Tid.

Sammenligningen af Kamstykket med fuldstændig bevarede Kamme af samme Form viser, at der af hint er slaaet bort noget over Halvdelen. Intet af den oprindelige Kant er bevaret. Dog synes det af Brudstykkets Form at fremgaa, at kun ganske lidt mangler langs den buede Overkant. Stykket er nu c. 3,4 Cm. langt ved Runernes Toppe paa Side *b*¹) og c. 2,6 Cm. bredt ved Tværbruddet. Overfladen er, i Særdeleshed paa Side *b*, opfyldt af smaa, fine Revner, der sandsynlig er fremkomne ved Indvirkning af Ild, ligesom ogsaa en dyb Sprække fra Stykkets nedre Del²) (hvor Tænderne har været anbragte) skjærer sig næsten helt ind til dettes Midte.

Side *a*.

I April 1897 opdagedes det under Arbeide i Oldsagsamlingen, at der paa begge Sider af Kamstykket har været anbragt Runer. Ogsaa ellers kjendes i Norden Kamme med Runeindskrift. Saaledes er der i Vimose fundet en Kam af væsentlig samme Form som den her behandlede, hvilken har en Indskrift med de ældre Runer, der indeholder et Mandsnavn i Nominativ (Tegning hos Stephens, Run. Mon. I 305).

Paa Side *b* paa Kammen fra Hov sees 4 Runer tydelig indridsede, om hvis Læsning der trods de mange Revner i Kammen, med hvilke Runetrækkene paa flere Steder er faldt sammen, ikke kan herske den mindste Tvivl.

Paa Side *a* har der sikkert været anbragt Runer langs Kamstykkets buede Kant med Toppene vendte indover. Disse Runer, der synes at være grundere ridse og med et mindre skarpt Instrument end Runerne paa Side *b*, er dog nu omtrent fuldstændig udviskede. Der sees sikre Spor til Runestave i de 6—7 ind-

¹) Ved Bogstaverne *a* og *b* betegne vi Kammens to Sider; se Tegningerne.

²) Af Hensyn til Indskriften er paa Tegningerne Kammen vendt op og ned.

byrdes omtrent parallelle Streger, der ved sin mørkere Bund skille sig ud fra de mange tilfældige Streger, der har en lysere Farve. Heri har man nogen Hjælp ved Bestemmelsen af, hvad der er ridset, og hvad der er tilfældigt og betydningssløst.

Til venstre paa Side *a* (til høire for den yderste af de to ornamentale concentriske Halvcirkler) sees to parallelle Stave, der er anbragte meget nær sammen. De synes begge at have naaet ned til Ornamentlinjerne under Halvcirklerne, skjønt ingen af dem uafbrudt kan følges længere end til en Forbindelsesstreg mellem dem, som skraaner opad mod høire. Kun Staven til høire fremtræder tydelig i sin nederste Del (nærmest Ornamentlinjerne). Den nævnte Forbindelsesstreg er meget lysere og dybere end Stavene. Af samme Karakter som denne og ved sin lyse Bund forskjellig fra de to Stave er ogsaa en Skraastreg, der udgaar fra venstre Stav lidt nedenfor Toppen og strækker sig nedover mod høire et godt Stykke forbi høire Stav. Hvorvidt der gennem Stavens Toppe gaar en med denne Skraastreg parallel Streg, hvortil der i stærk Belysning synes at være Spor, kan ikke sikkert afgjøres. De to parallelle Stave med den skraa Forbindelsesstreg kunde, hvis denne sidste ikke var tilfældig, opfattes som en \mathbb{H} -Rune af usædvanlig smal Form. Da Stavene er anbragte meget nær hinanden, kunde man dog ogsaa antage, at en enkelt Hovedstav her var ridset dobbelt. Det er saaledes mange Muligheder, som kan komme i Betragtning ved Læsningen af disse Tegn.

Til høire for de to ovennævnte Runestave sees paa Afbildningen et Tegn, der kan opfattes som en \mathbb{N} -Rune, der ikke naar saa høit op som foregaaende Runetegn. Krumstaven har den samme mørke Bund som Hovedstaven. Fra det Sted, hvor høire Stav begynder at krumme sig opad mod venstre, gaar en mørk Stribe, der er parallel med venstre Stav, opover til i Høide med dennes Top. Den kunde maaské være at opfatte som en Fortsættelse af høire Stav. Der kan saaledes være en Mulighed for, at der her skal læses \mathbb{M} *m*.

Herpaa følger en tydelig ridset Stav, hvis Top naar op til den ovenfor omtalte dybe Sprække. Fra denne Stavs Top gaar nedad mod venstre en Streg, som er dybere og tydeligere end Hovedstaven. Dens Bund er lysere end Stavens Bund, hvorfor den maaské kunde ansees for en Fortsættelse af den betydningssløse, noget krumme Streg ovenfor Sprækken.

Efter denne Stav sees sikkert én Runestav (maaské to). Til Kviste er der ikke sikre Spor.

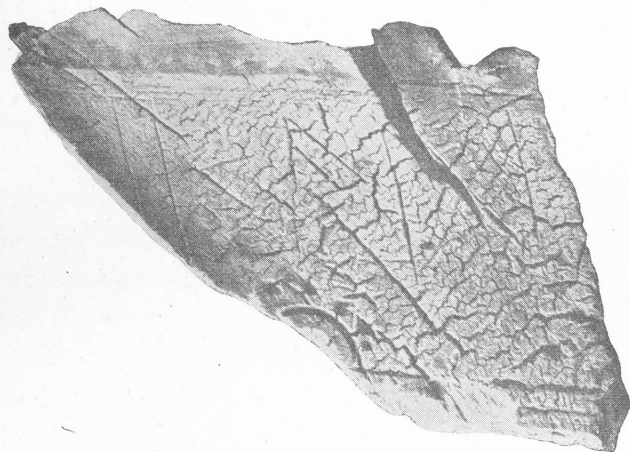
Efter hvad vi her har bemærket om Runerne paa Side *a*, vove vi ikke at udtale os om Læsningen af Indskriften paa denne Side. Dog forekommer det os sandsynligt, at Runerne skulde læses fra venstre mod høire.

Det lader sig ikke afgjøre, om Runerne paa Side *a* tilhører én og samme Indskrift som Runerne paa Side *b*. Paa Grund af Runetrækkenes forskellige Karakter i de to Indskrifter er dette mindre sandsynligt. I denne Forbindelse fortjener det ogsaa at nævnes, at medens Runerne paa Side *b* er anbragte langs efter den Del af Kammens Haandtag, som er nærmest Tænderne, saaledes at Toppene vende indover mod disse, er Indskriften paa Side *a* indridset langs Kam-

stykkets buede Rand med Runernes Toppe vendte indover skraat imod Tændernes Retning.

Vi gaa derpaa over til Indskriften paa Side *b*, som skal læses fra venstre mod høire. Stavene paa Rune 1, 3 og 4, hvis Høide er c. 1 Cm., lude lidt mod venstre.

Rune 1 $\bar{\bar{e}}$ *e*. Venstre Stav er nu nedentil noget kortere end høire. Runen er temmelig smal i Forhold til Høiden og har en horizontal ret Forbindelsesstreg mellem de to Stave. Om Runeformen se i det følgende.

Side *b*.

Til venstre for *e*-Runen kan der ikke have været nogen Rune. For det første er Afstanden fra *e*-Runens Top til Kanten omtrent dobbelt saa stor som Afstanden mellem de enkelte Runer, og endvidere taler Kammens Halvmaaneform imod, at der kunde have været Runer indridsede foran Rune 1.

Rune 2 < *k*.

Rune 3 $\bar{\bar{a}}$ *a*. Øverste Kvist er betydelig længere end nederste. Nederste Del af Hovedstaven er paa Grund af flere Revner i Kammen mindre tydelig; men Staven kan dog sikkert følges i hele sin Længde.

Rune 4 $\bar{\bar{d}}$ *d*. Nederst til venstre naar Forbindelsesstregen ikke helt ind til Hovedstaven. Øverst til venstre skjære Staven og den skraa Forbindelsesstreg hinanden. De to Forbindelsesstreger kan ikke følges i hele sin Længde, idet de delvis falde sammen med Revner i Kammen.

Efter Rune 4 er der i Linje med Runernes Basis helt ude ved Bruddet sikkert Spor til det nederste af en Stav. Der sees her en tydelig ridset vertical liden Streg, der paa Midten er afbrudt ved en fin Revne. Straks ovenfor denne Streg er Brudkanten et ganske kort Stykke noget renere end ellers.

Af den Form, som Kammen oprindeligt har havt, tør man slutte, at der paa Side *b* efter Rune 4 kan have været Plads til mindst 6—7 Runestave.

De to første Runer, som ikke ved Skilletegn eller ved større Mellemlinjer er adskilte fra 3dje Rune, danner et Ord for sig $\bar{\bar{e}}$ < *ek* „jeg“; se om dette Ord S. 7—10, 274, 346, 352; jfr. ik S. 220.

Rune 3—4 **𐀁𐀃** **ad-** danner sikkert Begyndelsen af et Personnavn i Nominativ. Dette kunde muligens udfyldes til et Mandsnavn **ad[a]** (Nominativ af en Stamme **adan-*). Med denne Udfyldning stemmer det overens, at der af 5te Rune nedentil er bevaret en kort, vertical Streg. Hvis her har været skrevet et Navn **ad[a]**, har vi deri sandsynlig samme Navn som det, der er bevaret i det norske Gaardnavn i *Adæstadhom* Røde Bog S. 426, nu *Aastad*, Matr. Gaards-Nr. 143 i Ullensaker. Se O. Rygh i Norske Gaardnavne II 323 og Personnavne i norske Stedsnavne S. 1. Skrivemaaden *Adæ-* (med *æ*) sammenholdt med den nuværende Udtale synes at vise, at *a* i første Stavelse har været lang. Samme Navn er vel glsvensk *Adhi* („*Ade*, borgmästare i Söderköping, S[v.] R[iks-Archivets] P[ergamentsbref 1351—1400] n. 785 (1367). Namnet ingår möjligen i ortnamn, sådana som *Adhelef*, nu *Adelöf*, s. Sm., Styffe Sk[andinavien under Unionstiden] 175, *Adhastadha*, „k. Arestad i Eds s. Sm.“ ock *Adatompta* „tr. Altomta i Tensta s. Uppl.“, de båda sista i SRP. Förkortning af namn på *Adh-*“ Lundgren). Gldansk *Adæ* (15de Aarh.) hos O. Nielsen er vel samme Navn som det her nævnte svenske. Förstemann har et oldtysk Mandsnavn *Ado*, høitysk *Ato* (og et Kvindenavn *Ada*, *Ata*). Enkelte Gange er skrevet *Aato* (og *Aata*). Jfr. Mandsnavnet *Ada* hos Searle, Onomasticon Anglo-Saxonicum.

Dette Personnavn kunde se ud som et Kortnavn (Kjælenavn), men om dets Oprindelse vove vi intet sikkert at afgjøre. Det staar vel neppe i Aflydsforhold til det tyske Heltedags Kvindenavn *Uote*.

Jfr. endelig Bemærkningen om Runerne **ad** i Frøhov-Indskriften S. 49 Anm. 5.

En anden Formodning om det Personnavn, som paa Hov-Kammen har begyndt med **ad-**, vækkes ved Indskriften paa en Spænde fra Vimose, af hvilken Afbildning findes hos Wimmer, Runenschrift S. 147.

Wimmer læser Indskriften saaledes:

laasauwiŋa
nsæŋarææ.

Han bemærker: „Am wahrscheinlichsten dünkt es mir, dass die ganze Inschrift (vielleicht mit Ausnahme von **wiŋa**, das ein Name sein könnte, entsprechend dem altnord. *Vingi*) Runen ohne wirkliche sprachliche Bedeutung enthält.“

Det forekommer os mindre sandsynligt, at denne Vimose-Indskrift ikke skulde have sproglig Betydning. For, at den indeholder virkelige Ord, taler 1) den Omstændighed, at den ikke indeholder Bogstavforbindelser, som ei kan udtales. 2) Det at den ene Linje ender paa **-iŋa**. Thi vi har i de med den længere Rækkes Runer skrevne Indskrifter mange Exempler paa Personnavne med den samme Endelse: **rauniŋa** Stabu, se foregaaende Indskrift S. 416 ff.; **ranŋa**; **hariŋa**, **harŋa**; Gen. **ƿrawiŋan**; o. s. v. Denne Omstændighed taler ogsaa imod at sammenligne oldn. *Vingi*, der heller ikke vides at have været brugt i Norden som Navn, thi dette tør ikke slutes deraf, at det forekommer i Sagnet om Gjukungerne.

Vi foreslaar at læse Vimose-Indskriften inddelt i Ord saaledes:

aadagasulaa sa uwiŋa

I det første Ord finde vi et Mandsnavn i Nominativ af en Stamme paa *-an*, udtalt med langt *a* i første Stavelse og i tredje Stavelse med *an* eller nasalt *a* foran *s*. Fordoblingen af Runen *a* i første og sidste Stavelse af Navnet er snarest rent graphisk og anvendt for at fremhæve Navnets Begyndelse og Slutning og det første Vokaltegn i hver af de to Linjer. Sammenlign hermed Fordoblingen af *s*-Runen i Navnet **ssigadur** paa Guldmedaljonen fra Svarteborg.¹⁾

I **aada-gasulaa** finde vi et sammensat Mandsnavn. **gasulaa**, d. e. **gansula*, er et Appellativ, der er dannet ligesom got. *magula* „liden Gut“. I Gotisk og Gammeltysk findes flere hundred Navne, der er afledede ved det samme Deminutivsuffix, se Förstemann² I 989—91. Ogsaa i urnordiske Indskrifter forekommer ellers saadanne Navne: **wiwila** og flere; se S. 152, 171, 322, 371. **gasulaa**, **gansula*, er efter vor Formodning dannet af en til oldn. *gás*, angelsaks. *gôs*, tysk *gans* f. „Gaas“ svarende Hankjønnsstamme. At en Hankjønnsstamme med samme Betydning som det ved Suffixet *-si* afledede oldn. *gassi* engang har været brugt, tør for det første slutes deraf, at Oldindisk har *hasá-s* masc. ved Siden af *hasê* fem., og at gr. *χίψ* baade er Hankjønnsord og Hunkjønnsord. For det andet (hvad her har mere at betyde) er Ordet endnu ifølge Rietz i de mest gammeldags svenske Dialekter Hankjønnsord. S. 187 b opfører han *gas* masc. fra Gotland og *gås*, plur. *gäsär*, masc. „Gaas“ fra Alfdalen, medens Noreen, Ordlista S. 70 opfører Alfdals-Ordet som Hunkjønnsord. Med Hensyn til Skrivemaaden *gas-*, hvori Næselyden ikke er betegnet, jfr. **asugisalas** Kragehul, **asugas** Myklebostad A (S. 326).

Fuglenavnets oprindelige Stamme er *gans-*. Naar vi her har **ga(n)sula*, da er dette saaledes at forklare. I Gotisk er flere consonantiske Stammer gaaet over i *u*-Stammernes Bøining: *tunþus*, *fōtus*. Den samme Overgang viser sig i Nordisk, f. Ex. i *ørn*, *björn* og enkelte andre Ord. Paa samme Maade er det da at forklare, at der af Stammen *gans-* masc. ved Indflydelse fra *u*-Stammerne er dannet et Deminutiv *ga(n)sula*. Derved var Trangen til at undgaa en Form **gansla* med tre Consonanter sammen medvirkende.

Første Sammensætningsled i **aada-gasulaa** er *ada-*. Vi formode heri en til oldn. *ædr* fem. „Edderfugl“ svarende Hankjønnsform, som har betegnet Edderfugl-Hannen. *ædr* fem. forholder sig efter vor Formodning til *āda-* væsentlig som oldn. *merr* fem. til *marr* masc., *ylgr* til *ulfr*, *gyltr* til *góltr* o. s. v. Rietz 837 b opfører *ād* fem. „honan af ejdergåsen: Anas mollissima“ fra Vesterbotten, Södermanland, Finland; *ad* fem. Gotland (*ada* f. Södermanl.). Disse Former er enten af Stammer paa *ō* eller, ligesom glnorsk Gen. sg. *marar* fem., at forklare af Stammer paa *-i* (jfr. maaské oldind. *ātí-* ved Siden af *ātī-*, en Vandfugl).

Herefter synes Navnet **aadagasulaa**, **Adagansula* etymologisk at betyde „Edderfugl-Gjæsling“.

¹⁾ Fordoblingen af *a*-Runen betegner neppe Vokalens Længde. Thi **uwiŋa**, som ligeledes er Nominativ af en *-an*-Stamme, er skrevet med én *a*-Rune, og *a* i Endelsen synes her at være kort; se S. 65 f. Desuden synes **sa**, som er skrevet med en eneste *a*-Rune, at have langt *a*; se i det følgende.

Edderfuglen ruger ogsaa ved Østersøens Kyster, saa at den og dens Dun fra gammel Tid af maatte være kjendt af Folkene om disse Kyster.

Det her forklarede Navn har fra Betydningens Side mange Sidestykker blandt de gamle Germaners Navne. Gamle norske Personnavne er *Gási* og *Gassi*; jfr. O. Rygh, Personnavne i Stedsnavne S. 80. Graff (IV 220) opfører *Gansalin* som Mandsnavn. Det hos Tacitus (Ann. II 88) forekommende Navn paa en chattisk Fyrste *Gandestrus*(?) forklares som „Gasse“; jfr. Much, Zeitschr. f. deutsches Alterthum XXXV 365 f. Fuglenavne af Hankjøn brugtes overhoved ofte som Mandsnavne.

Det kan ikke være betænkeligt, at Afledningsendelsen (-la) er føiet til et sammensat Ord; jfr. Dannelser som oldn. *Arnmøðlingar*, ags. *Wonnëding* og lign. Vi finde det mindre sandsynligt, at *aada* skulde være det egentlige Navn og *gasulaa* Mandens Tilnavn, thi da forklares Fordoblingen af *a* i *gasulaa* ikke saa let.

I *sa* finde vi Artikelen, got. *sa*, angelsaks. *se*. Denne har S. Bugge fundet i Lindholm-Indskriften *ek erilar sa wilagar hateka*. Ligesaa i Fonnaas-Indskriften i Formen *sa*, hvor Skrivemaaden med *a* synes at angive Vokalens Længde; se S. 64 f.

I Vimose-Indskriften staar *sa* foran et Substantiv, ligesom got. *sa* og ags. *se*. Saaledes f. Ex. got. *Iohannis sa daupjands* „Johannes Døberen“, *sa andastana* „Modstanderen“; ags. *Saul se cyning*, *se steorra*.

I *uwija* se vi et Substantiv, som angiver, af hvis Æt vedkommende Mand er. Vi oversætte det „Uwa's (eller: Uha's) Ætling“. Stammeordet findes i det oldhøityske Navn *Ūo*, *Ūwo*, som etymologisk betyder „Hubror, Bjærgugle“. Samme Navn findes i Ødemotland-Indskriften som *uha*, Dativ *uhn* og sandsynlig i Aagedal-Indskriften, hvor *uh* synes at være en Forvanskning af *uha*. Efterledet i Navnet *hariuha* paa Bracteaten Stephens Nr. 57 er samme Ord. Svenske Indskrifter med den kortere Rækkes Runer har Navnene *Ūfi* og *Ūfr*. Bjærguglen heder i Oldnorsk *úfr*. Se herom S. 197, 247.

I Consonantforholdet mellem *uha* paa den ene Side og *uwija* paa den anden har vi det samme Forhold som f. Ex. mellem got. *saihwan* „at se“ og angelsaks. *sáwon* „de saa“; mellem got. *ahwa* „Vand“ og *Scadin-awia*, o. s. v.

Det er neppe tilfældigt, at baade **Adagansula* og den Mand, hvis Ætling han er, har et Fuglenavn som Navn¹⁾.

Efter Navnet *aadagasulaa* paa Vimose-Spænden bliver det usikkert, om Navnet paa Hov-Kammen skal udfyldes til *ad[a]* eller til et længere Navn. Men

¹⁾ Den ovenfor meddelte Tolkning af Indskriften paa Vimose-Spænden var nedskreven, inden vi læste O. Bremers Bemærkninger om denne Indskrift i Ethnographie der germanischen Stämme (Pauls Grundriss² III S. 836) og Modbemærkningerne dertil af Wimmer i Sønderjyllands Runemindesmærker S. 32 ff. og af G. Schütte i Zeitschr. f. deutsches Altertum XLV S. 16. Bremer finder i Indskriften følgende Ord: *Aadag asulaas Auwija*. Vi er med Bremer (mod Wimmer) enige i, at Indskriften indeholder virkelige Ord og blandt disse et Navn, som ender paa Afledningsendelsen -*inga*. Bremer holder Indskriften for vestgermansk, særlig „anglo-frisisk“, og finder dette godtgjort ved Navneformerne *Aadag*, med *aa* af *au*, og *Auwija*, ikke *Auj*-. Herimod udtaler Wimmer sig med Styrke, hvori vi give ham fuld Ret. Vi holde det i saa Henseende for tilstrækkeligt at henvise til den ovenfor meddelte Tolkning.

ogsaa en Navneform *ad[a]* kunde, ligesom *aadagasulaa*, være afledet af Edderfuglens Navn.

Den Grav paa Gaarden Nedre Hov, hvori Kammen er funden, synes, som i det foregaaende sagt, at have været en Kvindegrav. Derfor har vel ogsaa Kammen været brugt af en Kvinde. Men den Person, som med Runer har indridset sit eget Navn paa Kammen („Jeg Ad-“), har neppe været en Kvinde. Det paa Kammen indridsede Navn synes snarest at være Navnet paa den Mand, som har arbejdet Kammen. Dette støttes derved, at en i Lincoln i England funden Kam (Stephens, Run. Mon. I 223) har en dansk Indskrift med de yngre Runer, som nævner den Mand, der har gjort Kammen.

Det lader sig ikke bestemme, om Navnet *ad-* har staaet uden Verbum saaledes som det efter *ek* følgende Navn i Valsfjord-Indskriften, eller om Navnet har været Subject for et tilføiet Verbum. Hvis et Verbum har været tilføiet, har vel dette enten betydet „gjorde“ eller „skrev“.

Gaarden *Hov*, hvor Kammen er funden, maa efter sit Navn have været en gammel Gaard, hvor der har været et Sæde for den hedenske Gudsdyrkelse. I det foregaaende er allerede sagt, at Kammen og det Fund, hvortil den hører, er fra den ældre Mosefundstid. I Forbindelse hermed bør det fremhæves, at Formen for *e*, som her findes, ogsaa forekommer i Dopsko-Indskriften fra Torsbjærg Mose og i Indskriften paa Diademmet fra Straarup. Om andre Indskrifter, i hvilke denne Runeform forekommer, se S. 301.

Det lader sig ikke bestemme, om Indskriften paa Kammen er indridset i Nærheden af det Sted, hvor Kammen er funden, eller i en langt derfra liggende nordisk Bygd.